

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
GIOVANNIJA PITRUZZELLE,
predstavljeni 16. maja 2019¹

Zadeva C-31/18

**Elektrorazpredelenie Yug EAD
proti
Komisia za energiyno i vodno regulirane (KEVR)
ob udeležbi
BMF Port Burgas EAD**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Administrativen sad Sofia-grad (upravno sodišče v Sofiji, Bolgarija))

„Predhodno odločanje – Notranji trg z električno energijo – Direktiva 2009/72/ES – Člen 2, točke 3, 4, 5 in 6 – Pojma prenosnega sistema in distribucijskega sistema – Merila za razmejitev med sistemoma – Napetostni nivo – Lastništvo obratov – Prost dostop tretjih oseb – Dostop prek naprave na srednjenapetostnem nivoju – Povezovalne točke med sistemi“

1. Ta zadeva se nanaša na predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Administrativen sad Sofia-grad (upravno sodišče v Sofiji, Bolgarija), glede razlage členov 2, točki 3 in 5, Direktive 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES.²

2. Vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, so se pojavila v okviru spora med izključnim distributerjem električne energije v jugovzhodni Bolgariji in družbo, imetnico koncesije za upravljanje pristanišča, ki namerava svoje omrežje priključiti neposredno na prenosni sistem in tarife za sistemske storitve tako plačevati neposredno operaterju tega sistema.

3. Sodišče ima v obravnavani zadevi priložnost, da poda pomembna pojasnila glede obsega nekaterih temeljnih pojmov Direktive 2009/72.

I. Pravni okvir

A. Pravo Unije

4. Člen 2 Direktive 2009/72, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[...]

¹ Jezik izvornika: italijanščina.

² UL 2009, L 211, str. 55.

3. ‚prenos‘ pomeni transport električne energije na zelo-visokonapetostnem in visokonapetostnem povezanem sistemu z namenom dostave električne energije končnim odjemalcem ali distributerjem, vendar ne vključuje dobave;
4. ‚operater prenosnega sistema‘ pomeni pravno ali fizično osebo, ki je odgovorna za obratovanje prenosnega sistema, zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za razvoj le-tega na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi sistemi, kjer to ustreza, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti sistema za zadovoljitev razumnih potreb po transportu električne energije;
5. ‚distribucija‘ pomeni transport električne energije po visoko-, srednje- in nizkonapetostnem distribucijskem sistemu z namenom dobave odjemalcem, vendar ne vključuje dobave;
6. ‚operater distribucijskega sistema‘ pomeni pravno ali fizično osebo, ki je odgovorna za obratovanje distribucijskega sistema, zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za razvoj le-tega na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi sistemi, kjer to ustreza, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti sistema za zadovoljitev razumnih potreb po distribuciji električne energije“.

B. Bolgarsko pravo

5. Člen 86(1) Zakon za energetikata (energetski zakon; v nadaljevanju: ZE) (DV št. 107, 2003) določa, da „[t]ransport električne energije opravlja operater sistema za prenos električne energije, ki ima licenco za transport električne energije in je certificiran [...]“.
6. V skladu s členom 88(1) ZE „[d]istribucijo električne energije in upravljanje z distribucijskimi sistemi električne energije opravljajo operaterji distribucijskih sistemov, ki so lastniki teh sistemov na omejenem območju in imajo licenco za distribucijo električne energije na tem območju [...]“.
7. Člen 1 dodatnih določb k ZE (DV št. 54, 2012) vsebuje te opredelitve pojmov:
„20. ‚prenosni sistem električne energije‘: celota električnih vodov in naprav, ki so namenjeni transportu, transformaciji električne energije z visoke napetosti na srednjo napetost in porazdelitvi električne energije;
[...]
22. ‚distribucijski sistem električne energije‘: celota električnih vodov in naprav na visoki, srednji in nizki napetosti, ki so namenjene distribuciji električne energije;
[...]
44. ‚prenos električne energije [...]‘: transport električne energije [...] po prenosnem omrežju [...];
49. ‚distribucija‘: transport električne energije [...] po distribucijskih omrežjih“.

II. Dejansko stanje, postopek v glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

8. Družba Elektrozpredelenie Yug EAD (v nadaljevanju: ER Yug) je imetnica izključne licence, ki ji jo je izdala Komisija za energiyino i vodno regulirane (komisija za urejanje energije in voda, Bolgarija; v nadaljevanju: KEVR), na podlagi katere na območju, določenem v navedeni licenci, oziroma na območju jugovzhodne Bolgarije opravlja dejavnost distribucije električne energije prek distribucijskega sistema.

9. Območje, na katerega se nanaša licenca, podeljena družbi ER Yug, zajema območje, na katerem se nahajata objekta družbe BMF Port Burgas EAD (v nadaljevanju: BMF), natančneje, terminala Burgas-zahod in Burgas-vzhod, za katera je javno podjetje družbi BMF podelilo koncesijo. Družba BMF na tem območju upravlja pristanišče in zagotavlja pristaniške storitve.

10. Objekti družbe BMF so na električno omrežje priključeni prek srednjenapetostnega voda (20 kV), imenovanega „Novo pristanishte“ (novo pristanišče), ki je na srednjenapetostnem nivoju povezan s srednjenapetostno napravo (ravno tako na nivoju 20 kV) razdelilne transformatorske postaje, imenovane „Ribari“ (ribiči).³ Električni vod „Novo pristanishte“ je v državni lasti, na podlagi koncesije, podeljene za upravljanje zgoraj navedenih pristaniških terminalov, pa ga upravlja družba BMF. Razdelilna transformatorska postaja „Ribari“ je v lasti operaterja prenosnega sistema v Bolgariji, to je družbe Elektroenergien systemen operator (v nadaljevanju: ESO).

11. Električna energija se dovaja iz prenosnega sistema družbe ESO z napetostjo 110 kV (visoka napetost) in se s pomočjo transformatorjev št. 1 in št. 2 pretvarja v srednjo napetost (20 kV), nato pa vstopa v srednjenapetostno napravo (20 kV) razdelilne transformatorske postaje „Ribari“. Merilne naprave za komercialno meritev električne energije, ki se iz prenosnega sistema družbe ESO prenaša v distribucijski sistem družbe ER Yug, so nameščene neposredno za transformatorjema št. 1 in št. 2 v okviru povezav s celicama št. 26 in št. 39 v srednjenapetostni napravi razdelilne transformatorske postaje „Ribari“. Vod „Novo pristanishte“ pa je z zaprto srednjenapetostno (20 kV) distribucijsko napravo razdelilne transformatorske postaje „Ribari“ povezan prek celice št. 44. Ta vod se uporablja izključno za prenos in dobavo električne energije družbi BMF.

12. Družbi ER Yug in BMF sta leta 2013 sklenili pogodbo o sistemskih storitvah, na podlagi katere je prvonavedena družba zadnjenavedeni zagotavljala dostop do distribucijskega sistema električne energije in prenos električne energije po tem sistemu za oskrbo objektov družbe BMF, ki se nahajajo na zemljišču pristanišča Burgas, z električno energijo.

13. Ker pa je družba BMF menila, da je priključena neposredno na prenosno omrežje, je leta 2016 enostransko odpovedala pogodbo z družbo ER Yug in z družbo ESO sklenila več pogodb, ki so urejale dostop do prenosnega omrežja, zagotavljanje sistemskih storitev in prenos električne energije za oskrbo navedenih objektov družbe BMF z električno energijo.

14. Kljub temu pa je družba ER Yug, ki je menila, da so bili objekti družbe BMF še naprej priključeni na distribucijsko omrežje, zadnjenavedeni družbi še naprej zaračunavala tarife za dostop do distribucijskega sistema in za prenos električne energije po tem sistemu.

15. Družba BMF je nato sprožila postopek pri KEVR, ki je z izdajo odločbe št. Zh-37 z dne 28. februarja 2017 ugotovila, da je družba ER Yug po poteku roka za odpoved pogodbe izgubila pravico, da družbi BMF zaračunava tarife za dostop do distribucijskega sistema in za prenos električne energije po tem sistemu. KEVR je na podlagi večinskega stališča svojih članov ugotovila, da so bili objekti družbe BMF na prenosni sistem električne energije družbe ESO priključeni neposredno in da bi družba BMF zato lahko imela neposreden dostop do tega sistema. Zato je KEVR družbi ER Yug odredila, naj družbi BMF preneha zaračunavati tarife za dostop do distribucijskega sistema in za prenos električne energije po tem sistemu ter naj revidira tarife, ki jih je zaračunala po poteku roka za odpoved pogodbe, sklenjene z družbo BMF.

16. Družba ER Yug je zoper odločbo KEVR vložila tožbo pri predložitvenem sodišču.

³ Iz predložitvene odločbe je razvidno, da so objekti družbe BMF v pristanišču Burgas na električno omrežje priključeni tudi prek dveh drugih vodov, in sicer voda „Komi“ in električnega voda „Parova tsentrala“ (parna centrala). Vendar navedena voda nista del spora, ki teče pred predložitvenim sodiščem.

17. Družba ER Yug v okviru postopka, ki teče pred predložitvenim sodiščem, zatrjuje, da družba BMF ne more odstopiti od pogodbe o dostopu do distribucijskega sistema električne energije in prenosu električne energije po tem sistemu, dokler je priključena na ta sistem. V skladu s sistematiko Direktive 2009/72 se zdi, da je napetostni nivo odločilni element za razmejitev med prenosnim sistemom na eni in distribucijskim sistemom na drugi strani: zelo visoka in visoka napetost se namreč uporabljata za prenos električne energije v prenosnem sistemu, visoka, srednja in nizka napetost pa za prenos v distribucijskem sistemu. Opredelitev pojma „prenos električne energije“ iz člena 1, točki 20 in 44, ZE naj ne bi bila združljiva z opredelitvijo iz člena 2, točka 3, Direktive 2009/72, ki bi jo bilo treba zaradi njenega neposrednega učinka in v skladu z načelom primarnosti prava Unije uporabljati neposredno. To bi pomenilo, da bi se zagotavljanje sistemskih storitev na srednjenapetostnem nivoju štelo za dejavnost distribucije električne energije. Operater prenosnega omrežja, to je ESO, naj tako ne bi imel pravice, da svoje uporabnike priključi na srednjenapetostni prenosni sistem ali jim na tej napetosti nudi sistemske storitve, saj naj bi tovrstne dejavnosti spadale med storitve distribucije električne energije, za katere pa ima družba ER Yug izključno licenco na območju, kjer se nahajajo objekti družbe BMF.

18. Družba BMF nasprotno trdi, da so njeni objekti prek razdelilne transformatorske postaje „Ribari“ priključeni neposredno na prenosni sistem. Ker pa niti navedena razdelilna transformatorska postaja niti nanjo priključen vod „Novo pristanishte“ nista v lasti družbe ER Yug, naj ju ne bi bilo mogoče šteti za dele distribucijskega sistema električne energije. Zato družba BMF meni, da niso izpolnjeni niti pogoji iz licence družbe ER Yug, potrebni za zagotavljanje storitev dostopa do distribucijskega sistema električne energije in prenosa električne energije po tem sistemu, niti pogoji za zaračunavanje teh storitev.

19. Predložitveno sodišče ugotavlja, da je treba v obravnavani zadevi določiti, na kateri elektroenergetski sistem, to je na distribucijski ali prenosni sistem, so objekti družbe BMF sploh priključeni in kateremu operaterju mora navedena družba posledično plačati tarife za sistemske storitve. Zato predložitveno sodišče meni, da je določitev merila za razmejitev med dejavnostmi prenosa in dejavnostmi distribucije električne energije ter med pojmom „prenosni sistem“ in „distribucijski sistem“ odločilnega pomena. Če bi se namreč ugotovilo, da je napetostni nivo edino merilo za razmejevanje med navedenimi dejavnostmi, bi morala družba BMF glede na to, da je vod „Novo pristanishte“ z razdelilno transformatorsko postajo „Ribari“ povezan na srednjenapetostnem nivoju, tarife za sistemske storitve plačevati družbi ER Yug, ki bi imela izključno pravico do zagotavljanja električne energije vsem odjemalcem, ki so na srednjenapetostnem nivoju priključeni na območju, na katerega se nanaša licenca, ne glede na lastništvo zadevnih obratov.

20. Predložitveno sodišče prav tako ugotavlja, da je nacionalni zakonodajalec med prenosnim in distribucijskim sistemom razlikoval na podlagi merila lastništva električnih naprav, s katerimi upravljata bodisi operater prenosnega sistema bodisi operater distribucijskega sistema. V zvezi z napetostnim nivojem pa naj stališče nacionalnega zakonodajalca ne bi bilo dovolj jasno. Vendar naj bi bilo iz opredelitev iz člena 2, točki 3 in 5, Direktive 2009/72 razvidno, da je po mnenju zakonodajalca Unije edino upoštevno merilo prav napetostni nivo električne energije, ki se transportira, kar naj bi potrdilo tudi Sodišče v sodbi z dne 22. maja 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298).

21. V teh okoliščinah je predložitveno sodišče prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 2, točki 3 in 5, Direktive 2009/72/ES razlagati tako, da je edino merilo za razmejitev distribucijskega sistema od prenosnega sistema ter torej tudi dejavnosti ‚distribucije‘ in ‚prenosa‘ električne energije napetostni nivo ter da države članice, čeprav se lahko odločijo, da uporabnike sistema priključijo na eno ali drugo vrsto sistema (prenosni ali distribucijski sistem), kot dodatnega merila za razmejitev dejavnosti prenosa in distribucije ne smejo določiti lastništva premoženja, ki se uporablja za opravljanje teh dejavnosti?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali se odjemalci električne energije, ki so priključeni na srednjenapetostni sistem, vedno štejejo za odjemalce operaterja distribucijskega sistema, ki ima licenco na določenem območju, ne glede na lastništvo obratov, na katere so neposredno priključene električne naprave teh odjemalcev, in ne glede na pogodbe, ki so jih ti odjemalci neposredno sklenili z operaterjem prenosnega sistema?
3. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen: ali so ob upoštevanju smisla in namena Direktive 2009/72 dopustne nacionalne določbe, kakršna je določba člena 1, točka 44 v povezavi s točko 20, dodatnih določb k [ZE], v skladu s katero ‚prenos električne energije‘ pomeni transport električne energije po prenosnem sistemu in ‚prenosni sistem električne energije‘ celoto električnih vodov in naprav, ki so namenjeni prenosu, transformaciji električne energije iz visoke napetosti v srednjo napetost in porazdelitvi električne energije? Ali so pod enakimi pogoji dopustne nacionalne določbe, kakršna je določba člena 88(1) [ZE], v skladu s katero: ‚[d]istribucijo električne energije in upravljanje z distribucijskimi sistemi električne energije opravljajo operaterji distribucijskih sistemov, ki so lastniki teh sistemov na omejenem območju in ki imajo licenco za distribucijo električne energije na tem območju?‘

III. Pravna analiza

22. Predložitveno sodišče je v vprašanjih za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Sodišču, opozorilo na pomembne težave, povezane z razlago različnih temeljnih pojmov iz Direktive 2009/72, zlasti pa pojmov „prenosni sistem“ in „distribucijski sistem“.

23. Pred obravnavo teh vprašanj se mi zdi koristno, da najprej spomnimo na cilje obravnavane direktive z vidika upoštevnih sodnih praks Sodišča.

A. Cilji Direktive 2009/72 z vidika sodne prakse Sodišča

24. Direktiva 2009/72, ki je bila sprejeta kot del „tretjega energetskega svežnja“, določa, kot izhaja iz njenega člena 1, skupna pravila za prenos in distribucijo električne energije, ki vključujejo določbe za varstvo potrošnikov, namenjena pa so izboljšanju in integraciji konkurenčnih trgov z električno energijo v Uniji.⁴

25. Iz uvodnih izjav 3 in 8 Direktive 2009/72 je razvidno, da je ta namenjena vzpostavitvi popolnoma odprtega trga, ki vsem potrošnikom omogoča svobodno izbiro dobaviteljev, vsem dobaviteljem pa, da svoje proizvode svobodno dobavljajo odjemalcem,⁵ in na katerem bosta zagotovljeni konkurenca in oskrba z električno energijo po najbolj konkurenčni ceni.

26. Zato je Direktiva 2009/72 obenem namenjena spodbujanju čezmejnega dostopa novih ponudnikov električne energije, s čimer prispeva, kot je navedeno v uvodni izjavi 5 te direktive, tudi k zagotavljanju zanesljive oskrbe z električno energijo, ki je ključnega pomena za razvoj evropske družbe. Zato je namen Direktive 2009/72 tudi nadaljnji razvoj čezmejnih medsebojnih povezav.

27. V tem okviru je zagotavljanje nediskriminatornega in preglednega dostopa do omrežja, ki bo na voljo za primerno ceno, nujno za dobro delovanje konkurence in bistvenega pomena za vzpostavitev notranjega trga z električno energijo.⁶

⁴ Glej v zvezi s tem sodbo z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 27). Komisija je 30. novembra 2016 objavila predlog za prenovitev Direktive (glej COM (2016) 864 final) (slovenska različica z dne 23. februarja 2017).

⁵ Glej v zvezi s tem sodbo z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 55).

⁶ V zvezi s tem glej glede prejšnje Direktive 2003/54/ES sodbi z dne 22. maja 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, točki 38 in 40), ter z dne 9. oktobra 2008, Sabatauskas in drugi (C-239/07, EU:C:2008:551, točka 31).

28. Za doseg te ciljev Direktiva 2009/72 vsebuje določbe, ki zagotavljajo učinkovito pravno in funkcionalno ločevanje omrežij od dejavnosti proizvodnje in dobave, da se, kot je navedeno v uvodni izjavi 9 te direktive, prepreči diskriminacija ne le pri upravljanju omrežij, temveč tudi pri spodbudah za vertikalno integrirana podjetja, da bi ustrezno vlagala v svoja omrežja.

29. V tem okviru člen 2 Direktive 2009/72 vsebuje celo vrsto opredelitev temeljnih pojmov, ki se uporabljajo v sami direktivi.

30. Direktiva 2009/72 ne opredeljuje pojmov „prenosni sistem“ in „distribucijski sistem“ kot takih, ampak v členu 2, točki 3 in 5, opredeljuje pojma „prenos“ in „distribucija“ električne energije. Prenos električne energije je opredeljen kot „transport električne energije na zelo-visokonapetostnem in visokonapetostnem povezanem omrežju z namenom dostave električne energije končnim odjemalcem ali distributerjem, vendar ne vključuje dobave“. Distribucija električne energije je po drugi strani opredeljena kot „transport električne energije po visoko-, srednje- in nizkonapetostnem distribucijskem sistemu z namenom dobave odjemalcem, vendar ne vključuje dobave“. Pojem dobave je treba v skladu s členom 2, točka 19, navedene direktive razumeti kot prodajo električne energije odjemalcem.⁷

31. Sodišče je na podlagi zgoraj navedenih pojmov „prenos“ in „distribucija“ izpeljalo opredelitvi pojmov „prenosni sistem“ in „distribucijski sistem“. Tako je Sodišče na eni strani prenosni sistem opredelilo kot prenosno omrežje, povezano z drugimi omrežji, ki vodi električno energijo zelo visoke in visoke napetosti, ki je namenjena prodaji končnim odjemalcem oziroma distributerjem, na drugi strani pa je distribucijski sistem opredelilo kot distribucijsko omrežje, ki vodi električno energijo visoke, srednje in nizke napetosti, ki je namenjena prodaji grosističnim oziroma končnim odjemalcem.⁸

32. Sodišče je zato ugotovilo, da je treba glede narave prenosnih in distribucijskih omrežij ter količine električne energije, prenesene prek teh omrežij, poudariti, da je napetost te električne energije edino merilo za razlikovanje med prenosom in distribucijo ter upošteveno merilo za ugotavljanje, ali je neko omrežje prenosni ali distribucijski sistem v smislu navedene direktive.⁹

33. Vendar pa je Sodišče na podlagi navedenih opredelitev zavrnilo upoštevnost drugih meril, namenjenih ugotavljanju, ali neki sistem spada na področje uporabe Direktive 2009/72, kot je datum uvedbe takšnega sistema ali dejstvo, da je ta namenjen za lastno porabo in da ga upravlja zasebni subjekt, nanj pa je priključeno manjše število proizvodnih in porabniških enot, ali velikost sistema.¹⁰

34. Iz teh ugotovitev izhaja, da je treba te sisteme, ki se uporabljajo na eni strani za transport električne energije zelo visoke in visoke napetosti, ki je namenjena prodaji končnim odjemalcem oziroma distributerjem, na drugi strani pa za transport električne energije visoke, srednje in nizke napetosti, ki je namenjena prodaji končnim odjemalcem, šteti za „prenosne sisteme“ oziroma za „distribucijske sisteme“, ki spadajo na področje uporabe Direktive 2009/72.¹¹

7 Sodba z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 28), ter po analogiji sodba z dne 22. maja 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, točka 45).

8 V zvezi z Direktivo 2003/54 glej sodbo z dne 22. maja 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, točka 46). Glej tudi sodbo z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 29).

9 Prav tam, točka 48 oziroma točka 30.

10 Sodba z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točki 31 in 35).

11 Glej v tem smislu sodbo z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 37).

35. Sodišče je glede tega že pojasnilo, da Direktiva 2009/72 državam članicam sicer pušča določeno diskrecijsko pravico glede njenega izvajanja in potemtakem tudi glede načinov, na katere lahko te dosežejo cilje, zastavljene v navedeni direktivi, vendar morajo države članice v vsakem primeru zagotoviti spoštovanje načel in sistematike direktive, ki izhajajo iz njenega področja uporabe. To z drugimi besedami pomeni, da če se Direktiva 2009/72 uporablja, potem države članice iz ureditve, ki jo ta določa, ne morejo izključiti elementov ali vidikov glede organiziranja in delovanja elektroenergetskega sektorja, ki spadajo na njeno področje uporabe.¹²

36. Sodišče je to načelo izrazilo zlasti v zvezi z določitvijo distribucijskega sistema v skladu z Direktivo 2009/72 in poudarilo, da države članice sistemov, ki spadajo na področje uporabe Direktive 2009/72, ne morejo vključiti v kategorijo distribucijskih sistemov, ki je ločena od tistih, določenih izrecno s to direktivo, da se jim odobrijo izjeme, ki v navedeni direktivi niso določene.¹³ Takšno razlogovanje se smiselno uporablja tudi za prenosne sisteme.¹⁴

37. Iz navedene sodne prakse je razvidno, da v zvezi z vprašanjem električnih omrežij, ki jih je mogoče opredeliti kot prenosne ali distribucijske sisteme v smislu Direktive 2009/72, ne glede na to, da ta državam članicam pušča določeno diskrecijsko pravico, ne smejo obstajati „siva območja“ oziroma omrežja, ki jih je v smislu Direktive 2009/72 mogoče opredeliti kot prenosne ali distribucijske sisteme, vendar so zaradi odločitve države članice izvzeta iz ureditve, ki jo določa ta direktiva.

38. V zvezi z vprašanjem dostopa do prenosnih in distribucijskih sistemov pa je Sodišče že večkrat poudarilo, da je prost dostop tretjih strani do teh sistemov, ki ga zagotavlja člen 32(1), prvi in drugi stavek, Direktive 2009/72,¹⁵ eden od temeljnih ciljev te direktive¹⁶ ter eden od bistvenih ukrepov, ki jih morajo države članice izvesti, da se ustvari notranji trg električne energije.¹⁷

39. Ob upoštevanju pomena načela prostega dostopa do prenosnih ali distribucijskih sistemov diskrecijska pravica, ki jo državam članicam v skladu s členom 288 PDEU pušča člen 32(1) Direktive 2009/72, da sprejmejo potrebne ukrepe za uvedbo sistema dostopa tretjih oseb do prenosnih in distribucijskih sistemov, absolutno ne dovoljuje, da države članice navedeno načelo izključijo, razen v primerih, za katere ta direktiva določa izjeme ali odstopanja.¹⁸

40. Dostop tretjih strani do prenosnih in distribucijskih sistemov mora v vsakem primeru temeljiti na objektivnih, nediskriminatornih in preglednih merilih ter na tarifah, ki so objavljene pred začetkom svoje veljavnosti, ne sme pa biti predmet proste izbire odjemalca.¹⁹

12 To načelo je jasno razvidno iz sodb z dne 22. maja 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, točke 44, 49 in 55), ter z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točki 48 in 51), v zvezi z dostopom tretjih strani in kategorizacijo elektroenergetskih omrežij, predvidenih v direktivi. V zvezi s tem glej tudi opombo 25 spodaj.

13 Sodba z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 48).

14 V zvezi s tem glej, kar zadeva Direktivo 2003/54, sodbo z dne 22. maja 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, točka 49 in fine).

15 Člen 32 Direktive 2009/72, naslovljen „Dostop tretjih strani do sistema“, v odstavku 1 določa, da „[d]ržave članice poskrbijo, da se za vse upravičene odjemalce uvede sistem dostopa tretjih strani do prenosnih in distribucijskih sistemov na podlagi objavljenih tarif, ki se izvaja objektivno in nediskriminatorno med uporabniki sistema“.

16 Sodba z dne 9. oktobra 2008, Sabatauskas in drugi (C-239/07, EU:C:2008:551, točka 46).

17 Glej nedavno sodbo z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 54 in navedena sodna praksa).

18 Sodba z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 56).

19 Sodba z dne 9. oktobra 2008, Sabatauskas in drugi (C-239/07, EU:C:2008:551, točka 46).

41. Sodišče je prav tako izpostavilo tesno povezavo med pravico do dostopa in možnostjo odjemalcev, da svobodno izberejo dobavitelja, na eni strani ter možnostjo dobaviteljev, da električno energijo svobodno dobavijo odjemalcem, na drugi strani, saj sta ti možnosti značilni za popolnoma odprt trg. Za zagotovitev, da lahko upravičeni odjemalci svobodno izberejo svoje dobavitelje, morajo imeti ti dobavitelji prost dostop do prenosnih in distribucijskih omrežij, ki pripeljejo električno energijo do odjemalcev.²⁰

42. Vendar pa svobodna izbira dobavitelja ni neposredno povezana z vrsto sistema, na katerega je odjemalec priključen. Sodišče je tako navedlo, da je ta svobodna izbira zagotovljena s tem, da dobavitelj odjemalce priključi ali na prenosno ali na distribucijsko omrežje.²¹

43. Sodišče je ugotovilo, da si države članice zadržijo manevrski prostor za usmeritev uporabnikov omrežij k enemu ali drugemu tipu omrežja s tem, da obdržijo nediskriminatoren pristop, ki temelji na objektivnih preudarkih.²² V zvezi s tem pa je Sodišče priznalo, da pomembnost preprečevanja neposrednega dostopa velikih odjemalcev do prenosnih omrežij, ki bi imel za posledico prevalitev stroškov v zvezi z distribucijskimi omrežji le na male odjemalce in s tem povišanje cen električne energije, lahko upraviči obveznost prednostne priključitve na distribucijsko omrežje.²³

44. Nazadnje je treba še navesti, da je Sodišče v sodbi z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961), pojasnilo, da zaprt distribucijski sistem v skladu s členom 28 Direktive 2009/72 ni in ne more biti oproščen obveznosti prostega dostopa tretjih oseb iz člena 32(1) te direktive.²⁴

45. Ob upoštevanju vseh zgornjih ugotovitev bom zdaj preučil tri vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo predložitveno sodišče.

B. Vprašanja za predhodno odločanje

1. Prvo vprašanje za predhodno odločanje

46. Prvo vprašanje je razdeljeno na dva dela.

47. Predložitveno sodišče s prvim delom tega vprašanja v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2, točki 3 in 5, Direktive 2009/72 razlagati tako, da je napetostni nivo edino merilo za razmejitev prenosnega sistema od distribucijskega sistema ter torej tudi za razmejitev dejavnosti „distribucije“ od „prenosa“ električne energije.

48. Z drugim delom prvega vprašanja za predhodno odločanje pa predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali lahko države članice kot dodatno merilo za razmejitev dejavnosti (in sistema) prenosa od dejavnosti (sistema) distribucije določijo lastništvo premoženja, ki se uporablja za opravljanje teh dejavnosti.

²⁰ Glej sodbi z dne 22. maja 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, točka 43), Sabatauskas in drugi (C-239/07, EU:C:2008:551, točka 33), ter z dne 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia in drugi (C-262/17, C-263/17 in C-273/17, EU:C:2018:961, točka 55).

²¹ Glej sodbo z dne 9. oktobra 2008, Sabatauskas in drugi (C-239/07, EU:C:2008:551, točka 43), ter točko 41 sklepnih predlogov generalne pravobranilke J. Kokott v zvezi z isto zadevo (EU:C:2008:344).

²² Sodba z dne 9. oktobra 2008, Sabatauskas in drugi (C-239/07, EU:C:2008:551, točka 47).

²³ Sodba z dne 9. oktobra 2008, Sabatauskas in drugi (C-239/07, EU:C:2008:551, točka 48).

²⁴ Točka 59.

a) Možnost držav članic, da v zvezi z razmejitvijo prenosnega sistema od distribucijskega sistema poleg napetosti določijo tudi druga merila

49. Iz ugotovitev, predstavljenih v točkah od 30 do 32 zgoraj, je razvidno, da Direktiva 2009/72 v zvezi s pravno ureditvijo, ki velja za električna omrežja, določa temeljno razlikovanje med prenosnim in distribucijskim sistemom.

50. Kot je navedeno v teh točkah, Direktiva 2009/72 sama ne opredeljuje pojmov prenosnega sistema in distribucijskega sistema. Vendar je Sodišče opredelitvi teh dveh pojmov izpeljalo iz opredelitev pojmov „prenos“ in „distribucija“ iz določb člena 2, točki 3 in 5, navedene direktive, v zvezi s katerima predložitveno sodišče prosi za razlago.

51. Iz opredelitev, navedenih v točki 31 teh sklepnih predlogov, je razvidno, da sta pojma „prenosni sistem“ in „distribucijski sistem“ objektivna pojma, saj se nanašata na omrežje kot tako, ne pa na subjekt, ki to omrežje upravlja, in da navedena pojma temeljita na dveh merilih: prvo merilo je resnično objektivno in se nanaša na napetostni nivo – zelo visoka in visoka napetost se namreč uporabljata za prenos električne energije v prenosnem sistemu, visoka, srednja in nizka napetost pa za prenos v distribucijskem sistemu; drugo merilo pa je funkcionalno, saj se nanaša na funkcijo, ki jo sistem opravlja v okviru organiziranja in delovanja elektroenergetskega sektorja, to je na transport električne energije, ki je namenjena prodaji končnim odjemalcem ali distributerjem, v primeru prenosnega sistema oziroma prodaji grosističnim ali končnim odjemalcem v primeru distribucijskega sistema.

52. V zvezi s prvim merilom oziroma napetostnim nivojem je Sodišče, kot je bilo že navedeno v točki 32 zgoraj, pred kratkim ugotovilo, da je treba glede *narave* prenosnih in distribucijskih omrežij v smislu Direktive 2009/72 ter *količine električne energije*, prenesene prek teh omrežij, poudariti, da je napetost te električne energije edino merilo za razlikovanje med prenosom in distribucijo ter zato upoštevno merilo za ugotavljanje, ali je neko omrežje prenosni ali distribucijski sistem v smislu navedene direktive.

53. V zvezi z drugim oziroma funkcionalnim merilom pa je treba izpostaviti, da se funkcije obeh vrst sistemov v okviru organiziranja in delovanja elektroenergetskega sektorja razlikujejo.

54. Prenosni sistemi namreč služijo transportu električne energije na dolge razdalje, in sicer od elektrarn do odjemnih mest. Ti sistemi, ki morajo biti obsežni, so med seboj običajno čezmejno povezani in segajo v različne države članice, po njih pa se prenaša električna energija zelo visoke in visoke napetosti, da bi tako kar najbolj zmanjšali izgube energije pri prenosu.

55. Distribucijski sistemi pa imajo drugačno funkcijo. Uporabljajo se namreč za transport električne energije do odjemalcev, običajno za njihovo lastne porabe. Ti sistemi so na splošno manjši in se običajno vzpostavijo na lokalni ravni, njihova struktura pa je zaradi doseganja odjemalcev oziroma končnih uporabnikov razvejana. Obenem je za te sisteme značilen napetostni nivo, ki je nižji v primerjavi z napetostnim nivojem prenosnega omrežja, in sicer tako zaradi varnostnih razlogov oziroma zmanjšanja nevarnosti električnega udara v bližini naselij kot tudi zaradi možnosti priključitve končnih gospodinjstev in poslovnih odjemalcev, katerih priključki so običajno na nizki oziroma srednji napetosti, na omrežje.

56. Prenosni in distribucijski sistemi so med seboj povezani prek razdelilnih transformatorskih postaj, v katerih se električna energija zelo visoke in visoke napetosti, ki se prenaša iz prenosnega sistema, pretvori v energijo srednje napetosti, tako da jo je mogoče distribuirati prek distribucijskega sistema. Takšne razdelilne transformatorske postaje delujejo kot povezovalne točke med sistemi in jih običajno sestavljajo visokonapetostne naprave oziroma tako imenovani primarni sistem ter srednje- in nizkonapetostne naprave oziroma sekundarni sistem.

57. V tem okviru je treba torej odgovoriti na vprašanje, s katerim predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali Direktiva 2009/72 državam članicam omogoča, da v nacionalno zakonodajo, sprejeto zaradi prenosa te direktive, uvedejo dodatna merila za razmejitev prenosnega sistema od distribucijskega sistema.

58. Prvič, v zvezi s tem je treba opozoriti, da se pojma prenosni sistem in distribucijski sistem, ki ju je Sodišče izpeljalo na podlagi opredelitev iz Direktive 2009/72, nikjer ne sklicujeta na nacionalno pravo držav članic in da ju je treba razumeti kot samostojna pojma prava Unije, ki ju je treba kot taka na ozemlju celotne Unije razlagati enotno in na način, ki zagotavlja doseganje ciljev zadevne direktive, obravnavanih v točkah od 24 do 28 teh sklepnih predlogov.

59. Drugič, ugotavljam, da je jasna razmejitev dejavnosti (in sistema) prenosa od dejavnosti (in sistema) distribucije električne energije še posebej pomembna, saj Direktiva 2009/72 določa drugačno pravno ureditev za prenos na eni in distribucijo na drugi strani ter različne obveznosti za operaterje zadevnih sistemov. To obenem tudi pomeni, da je treba nujno zagotoviti, da bo takšna razmejitev v vseh državah članicah imela enoten pomen.

60. Direktiva 2009/72, kot je pravilno navedla Komisija, sicer ne določa popolne in izčrpne harmonizacije vseh vidikov, ki so z njo zajeti,²⁵ in državam članicam zato prepušča diskrecijsko pravico pri izbiri najustreznejših metod za doseganje ciljev, zastavljenih v navedeni direktivi, vendar kljub temu ugotavljam, da obravnavana direktiva določa nekatere temeljne pojme, katerih obseg mora biti zaradi doseganja zastavljenih ciljev nujno enoten.

61. Med te temeljne pojme zagotovo spadata pojma „prenos“ in „distribucija“ električne energije iz člena 2, točki 3 in 5, navedene direktive, iz katerih je Sodišče izpeljalo opredelitvi pojmov „prenosni sistem“ in „distribucijski sistem“. Navedena pojma sta namreč temeljnega pomena v sistematiki te direktive.

62. V zvezi s tem je treba poudariti, da Direktiva 2009/72 vzpostavlja dosleden sistem, sestavljen iz medsebojno povezanih pojmov, namenjen doseganju ciljev, ki jih je zakonodajalec Unije nameraval doseči z njenim sprejetjem. V teh okoliščinah menim, da bi dejstvo, da bi državam članicam omogočili vnašanje sprememb v osnovne pojme, kot sta pojma „prenos“ in „distribucija“, na katerih temelji sistematika direktive kot take, privedlo do neenotne uporabe teh pojmov in posledično povzročilo razdrobljenost predpisov, kar bi ogrozilo doseganje zastavljenih ciljev, zlasti pa uresničitev temeljnega cilja, in sicer vzpostavitve notranjega trga z električno energijo.

63. Ob upoštevanju teh ugotovitev menim, da je treba člen 2, točki 3 in 5, Direktive 2009/72 razlagati tako, da je napetost električne energije merilo za razlikovanje med prenosom in distribucijo električne energije ter skupaj s funkcijo, ki jo opravlja zadevno omrežje, upoštevno merilo za ugotavljanje, ali je neko omrežje prenosni ali distribucijski sistem v smislu navedene direktive.

64. Zato države članice v svojih nacionalnih predpisih ne smejo določiti dodatnih meril za razlikovanje med prenosnim in distribucijskim sistemom. Kljub temu pa Direktiva 2009/72 državam članicam pušča določen manevrski prostor za uveljavitev obravnavanih pojmov, na primer za določitev omejitev, ki veljajo za različne napetostne nivoje (zelo visoka, visoka, srednja in nizka napetost), pod pogojem, da to ne ogroža ciljev navedene direktive.

²⁵ Za presojo, ali je harmonizacija, uvedena z Direktivo 2009/72, izčrpna ali ne, glej po analogiji ugotovitve generalne pravobranilke E. Sharpston v točki 28 in naslednjih sklepnih predlogov v zadevi FENS (C-305/17, EU:C:2018:536). V zvezi s tem glej tudi točko 23 in naslednje sodbe z dne 6. decembra 2018, FENS (C-305/17, EU:C:2018:986), ter točko 50 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca M. Szpunarja v zadevi Renerga (C-238/17, EU:C:2018:571).

65. V zvezi s tem je treba tudi poudariti, da sta, kot je razvidno iz opredelitev pojmov „operater prenosnega sistema“ in „operater distribucijskega sistema“ iz člena 2, točki 4 in 6, Direktive 2009/72, za medsebojne povezave z drugimi sistemi odgovorna tako operater prenosnega sistema kot tudi operater distribucijskega sistema. Na podlagi navedenih opredelitev je mogoče sklepati, da Direktiva 2009/72 državam članicam prepušča izbiro glede določitve, ali bodo povezovalne točke med prenosnimi in distribucijskimi sistemi, kot so razdelilne transformatorske postaje, obravnavane v točki 56 teh sklepnih predlogov, bodisi del prenosnega sistema bodisi del distribucijskega sistema.

2. Zahteva, da je operater distribucijskega sistema tudi lastnik premoženja, ki se uporablja za dejavnost distribucije

66. Iz odgovora na prvi del prvega vprašanja za predhodno odločanje je razvidno, da v prejšnjih točkah teh sklepnih predlogov navajam, da je glede na to, da države članice za razmejitve med prenosnimi in distribucijskimi sistemi poleg napetosti in funkcije ne smejo uvajati nobenih drugih meril, treba na drugi del tega vprašanja za predhodno odločanje odgovoriti tako, da država članica v svojih nacionalnih predpisih ne sme določiti zahteve, da mora biti operater tudi lastnik premoženja, ki se uporablja za opravljanje zadevne dejavnosti, ki bi se uporabljala kot dodatno merilo za razlikovanje med navedenimi sistemi.

67. Ne glede na to pa menim, da si drugi del prvega vprašanja za predhodno odločanje zasluži bolj poglobljeno analizo.

68. V skladu s sistematiko Direktive 2009/72 se zahteva po tem, da je operater nekega omrežja tudi lastnik premoženja, ki se uporablja za opravljanje zadevnih dejavnosti, oziroma da je v bistvu lastnik omrežja kot takega, ne pojmuje kot merilo za razlikovanje med dejavnostmi prenosa in distribucije ter posledično med obema vrstama omrežja. Vendar pa se takšna zahteva obravnava kot subjektivni pogoj, povezan s pravno ureditvijo subjektov, ki lahko štejejo ali so imenovani za operaterje teh dveh vrst sistemov. Ta zahteva se namreč nanaša na pravni položaj operaterja sistema z vidika premoženja, ki se uporablja za opravljanje dejavnosti, in zlasti z vidika omrežja.

69. V zvezi s tem je treba pojasniti, da člen 17(1)(a) Direktive 2009/72 določa nujno zahtevo, v skladu s katero mora imeti neodvisni operater prenosnega sistema v lasti prenosni sistem ter druga sredstva, potrebna za dejavnost prenosa električne energije.

70. Navedena zahteva spada na področje uporabe določb Direktive 2009/72, ki so namenjene zagotavljanju dejanskega ločevanja dejavnosti dobave in proizvodnje od delovanja omrežja.²⁶

71. Direktiva 2009/72 pa te zahteve ne določa za operaterja distribucijskega omrežja.²⁷

72. V tej direktivi je namreč v členu 26(1) določeno le, da če je operater distribucijskega sistema sestavni del vertikalno integriranega podjetja, to ne pomeni „obveznosti po lastniškem ločevanju nad sredstvi operaterja distribucijskega sistema od vertikalno integriranega podjetja“, ampak je treba, kot določa člen 26(2)(c), zagotoviti le, da „[ima] operater distribucijskega sistema [...], neodvisno od integriranega elektroenergetskega podjetja, dejanske pravice sprejemanja odločitev glede sredstev, ki so potrebna za obratovanje, vzdrževanje in razvoj omrežja“.

73. Ker pa bolgarska nacionalna zakonodaja, zlasti člen 88(1) ZE, zahteva, da je operater distribucijskega sistema tudi lastnik tega sistema, se vprašanje, ki se v teh okoliščinah postavlja, nanaša na preverjanje, ali je določitev takšne zahteve v skladu z Direktivo 2009/72.

²⁶ V zvezi s tem glej uvodno izjavo 11 Direktive 2009/72.

²⁷ Takšno odločitev zakonodajalca je treba pripisati dejstvu, da so na ravni distribucijskega omrežja, kot je mogoče razbrati iz uvodne izjave 26 Direktive 2009/72, možnosti za diskriminacijo pri dostopu tretjih strani in naložbah manjše kot so te možnosti na ravni prenosnega sistema.

74. V zvezi s tem menim, da določba nacionalnega prava, ki zahteva, da mora biti operater distribucijskega sistema tudi lastnik tega sistema, sama po sebi načeloma ni v nasprotju s smislom in namenom Direktive 2009/72. Z abstraktnega vidika se zdi, da je ta določba skladna s cilji, zastavljenimi v navedeni direktivi, saj sovпада z logiko krepitve zahtev po ločevanju med različnimi ravnmi dejavnosti v elektroenergetskem sektorju. V tem smislu zadevna se z določbo nacionalnega prava zahteva, ki jo navedena direktiva že določa v zvezi z operaterjem prenosnega sistema, razširja tudi na operaterja distribucijskega sistema.

75. Zato menim, da uvedba zahteve, v skladu s katero mora biti premoženje, ki se uporablja za opravljanje dejavnosti distribucije, v lasti operaterja distribucijskega sistema, v nacionalno ureditev načeloma spada na področje diskrecijske pravice, ki jo Direktiva 2009/72 pušča državam članicam glede njenega izvajanja.

76. Ne glede na to pa je treba zagotoviti, da uvedba takšne objektivne zahteve za operaterja distribucijskega sistema v nacionalno zakonodajo ne bi v konkretnih primerih ogrozila doseganja ciljev Direktive 2009/72, o čemer mora v vsakem primeru posebej presoditi nacionalno sodišče.

77. V zvezi s tem se zdijo nekatere ugotovitve posebej pomembne.

78. Prvič, kot je razvidno iz točk od 35 do 37 teh sklepnih predlogov, mora pravna ureditev, ki jo določa obravnavana direktiva, veljati za prenosne in distribucijske sisteme v celoti. Zato ne smeje obstajati „siva območja“ oziroma deli omrežja, ki jih je v smislu Direktive 2009/72 sicer mogoče opredeliti kot prenosni ali distribucijski sistem, vendar so izvzeta iz pravne ureditve, določene v navedeni direktivi. Direktiva 2009/72 namreč v zvezi z razlikovanjem med prenosnim in distribucijskim sistemom ne omogoča tretje poti (*tertium genus*), ampak zahteva, da njene določbe veljajo za celotno električno omrežje.

79. Iz tega sledi, da bi morala v primeru, da bi bilo določeno električno omrežje na podlagi meril, povezanih z napetostjo in funkcijo, obravnavanih v točkah 31 ter 51 in naslednjih teh sklepnih predlogov, mogoče opredeliti kot distribucijski sistem, zanj veljati pravna ureditev, ki jo v zvezi z distribucijo določa Direktiva 2009/72, ne glede na uporabo dodatne zahteve glede lastništva, ki jo lahko določa nacionalna zakonodaja.

80. Če bi namreč dovolili, da bi bili deli omrežja zaradi uporabe morebitnih dodatnih zahtev, ki izhajajo iz nacionalne zakonodaje, izvzeti iz ureditve, določene v Direktivi 2009/72, bi to spodkopalo temelj sistema, ki je vzpostavljen z Direktivo 2009/72, in ogrozilo doseganje njenih ciljev, kot so vzpostavitev enotnega trga z električno energijo, prost dostop tretjih strani in zanesljivost oskrbe.

81. Zato menim, da razlaga nacionalnega prava, v skladu s katero so iz opredelitve pojma „distribucijski sistem“ *de iure* izključena vsa sredstva in vsa omrežja, ki niso v lasti distributerja, ne glede na to, ali jih je mogoče z uporabo meril iz Direktive 2009/72 opredeliti kot distribucijske sisteme, ni združljiva z določbami navedene direktive. Iz tega sledi, da je omrežje, ki vodi električno energijo visoke, srednje in nizke napetosti, ki je namenjena prodaji grosističnim oziroma končnim odjemalcem, distribucijski sistem v smislu Direktive 2009/72 in da zanj zato velja ureditev, ki jo določa ta direktiva, ne glede na to, ali je ta sistem v lasti operaterja distribucijskega omrežja.

82. Drugič, zakonska določitev zahteve, v skladu s katero mora biti operater distribucijskega sistema tudi lastnik tega sistema, ne sme ogroziti bistvenega cilja Direktive 2009/72, to je vzpostavitev popolnoma odprtega trga, na katerem je zagotovljena konkurenca. Natančneje, določitev takšne zahteve bi lahko ustvarila določeno zakonsko oviro za vstop v sektor distribucije električne energije, zaradi česar bi obstajala nevarnost, da bi lastnik distribucijskega sistema *de iure* imel nekakšen večer monopol nad distribucijo energije na določenem ozemlju.

83. Če je namreč lastništvo distribucijskega sistema nujna zahteva, ki je zaradi opravljanja dejavnosti distribucije na določenem območju predpisana *ex lege*, potem bi bilo mogoče za operaterja tega omrežja imenovati le lastnika zadevnega sistema in ne bi bilo treba objavljati javnih razpisov za oddajo nalog upravljanja tega sistema, kar bi zaradi neobstoja kakršne koli konkurence pomenilo nevarnost, ki bi lahko privedla do zmanjšanja spodbud za povečevanje učinkovitosti tega omrežja za lastnika sistema.

84. Zato mora predložitveno sodišče preveriti, ali je v obravnavanem nacionalnem pravnem redu prišlo do konkretno takšnega primera.

85. Ob upoštevanju vseh zgornjih preudarkov je treba po mojem mnenju ugotoviti, da določbe Direktive 2009/72 načeloma ne nasprotujejo nacionalni zakonodaji, ki za operaterja distribucijskega sistema določa dodatno subjektivno zahtevo, v skladu s katero mora biti ta operater tudi lastnik zadevnega sistema, pod pogojem, da uporaba te dodatne zahteve, ki izhaja iz nacionalne zakonodaje, ne ogroža doseganja ciljev navedene direktive, o čemer pa mora nacionalno sodišče konkretno odločiti v vsakem primeru posebej.

C. Tretje vprašanje za predhodno odločanje

86. Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem za predhodno odločanje, ki ga je treba po mojem mnenju obravnavati pred drugim vprašanjem,²⁸ Sodišče v bistvu sprašuje, ali so nacionalne določbe, kot so, prvič, določbi člena 1, točki 20 in 44, dodatnih določb k ZE, ki opredeljujeta pojma „prenosni sistem električne energije“ in „prenos električne energije“, ter drugič, določba člena 88(1) ZE, v skladu s katero lahko dejavnost distribucije in upravljanje z distribucijskimi sistemi opravlja le lastnik distribucijskega sistema, združljive z Direktivo 2009/72.

87. Odgovor na tretje vprašanje za predhodno odločanje izhaja neposredno iz odgovorov, ki jih predlagam v zvezi s prvim vprašanjem.

88. Kar zadeva združljivost nacionalnih določb, kot sta določbi člena 1, točki 20 in 44, dodatnih določb k ZE, z Direktivo 2009/72, je iz točke 65 teh sklepnih predlogov razvidno, da člen 2, točki 4 in 6, Direktive 2009/72 državam članicam prepušča izbiro glede odločitve, ali bodo povezovalne točke med prenosnimi in distribucijskimi sistemi – kot so razdelilne transformatorske postaje, obravnavane v točki 56 teh sklepnih predlogov, ki električno energijo z zelo visoke ali visoke napetosti pretvorijo v srednjo napetost – bodisi del prenosnega sistema bodisi del distribucijskega sistema. To pomeni, da Direktiva 2009/72 ne nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki določa, da prenosni sistem električne energije zajema celoto električnih vodov in naprav, ki so namenjeni transportu in transformaciji električne energije iz visoke napetosti v srednjo napetost.²⁹

89. Odgovor na vprašanje glede združljivosti nacionalne določbe, kot je člen 88(1) ZE, z Direktivo 2009/72, pa je jasno razviden iz točke 85 teh sklepnih predlogov.

²⁸ Predložitveno sodišče predlaga, naj se odgovor na tretje vprašanje za predhodno odločanje poda le, če je odgovor na prvo vprašanje nikalen, na drugo vprašanje pa naj se odgovori le, če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen. Vendar pa ob upoštevanju odgovorov, ki jih predlagam v zvezi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje, menim, da je treba zato, da bi predložitvenemu sodišču dali koristen odgovor, odgovoriti na vsa vprašanja, ki jih je to predložilo.

²⁹ Menim, da se v zvezi s tretjim elementom, ki ga določa člen 1, točka 20, dodatnih določb k ZE in se nanaša na porazdelitev električne energije, ni treba opredeliti, saj ta ni predmet vprašanj, ki jih je postavilo predložitveno sodišče.

D. Drugo vprašanje za predhodno odločanje

90. Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je treba določbe Direktive 2009/72 razlagati tako, da se odjemalec električne energije, ki je priključen na srednjenapetostni sistem, vedno šteje za odjemalca operaterja distribucijskega sistema, ki ima licenco na določenem območju, ne glede na to, kdo je lastnik obratov, na katere je ta odjemalec neposredno priključen, in ne glede na pogodbe, ki jih je ta odjemalec neposredno sklenil z operaterjem prenosnega sistema.

91. To vprašanje za predhodno odločanje se nanaša na dejansko stanje, v katerem je srednjenapetostni električni vod (to je vod „Novo pristanishte“, ki ga v okviru koncesije upravlja družba BMF), prek katerega je odjemalec priključen na električno omrežje, povezan s srednjenapetostno napravo razdelilne transformatorske postaje, ki je v lasti operaterja prenosnega sistema (razdelilna transformatorska postaja „Ribari“ je v lasti družbe ESO).

92. Iz zgornjih ugotovitev je razvidno, da dejstvo, da se je priključitev izvedla na srednjenapetostni nivo, v takšnem položaju samo po sebi še ne pomeni nujno, da je zadevni odjemalec priključen na distribucijsko omrežje.

93. Iz točke 56 teh sklepnih predlogov namreč izhaja, da je mogoče priključitev odjemalca izvesti tudi prek srednjenapetostne naprave, ki je del razdelilne transformatorske postaje. V skladu z nacionalno zakonodajo zadevne države članice, ki ima, kot je prikazano v točkah od 65 do 88 teh sklepnih predlogov, določeno diskrecijsko pravico na tem področju, bi bila namreč ta razdelilna transformatorska postaja lahko tudi del prenosnega sistema.

94. V takem primeru bi bil odjemalec, čeprav je na električno omrežje priključen na srednjenapetostnem nivoju, priključen neposredno na prenosno omrežje, pri čemer bi v skladu s členom 32 Direktive 2009/72 imel pravico prostega dostopa do tega omrežja, če bi izpolnjeval merila, na katera je opozorilo Sodišče in ki so navedena v točkah od 38 do 43 zgoraj. V tem primeru bi sistemske storitve zadevnemu odjemalcu zagotavljal operater prenosnega sistema.

95. Vendar mora predložitveno sodišče preveriti, ali je v obravnavanem primeru res tako. Natančneje, predložitveno sodišče mora ugotoviti, ali je srednjenapetostna naprava, na katero je priključen vod „Novo pristanishte“, dejansko element na srednjenapetostnem nivoju znotraj razdelilne transformatorske postaje „Ribari“ (ki je del sekundarnega sistema navedene razdelilne transformatorske postaje) – za kar se na podlagi opisa, ki ga je predložitveno sodišče podalo v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, sicer zdi, da je tako – ali pa ta naprava nasprotno predstavlja element izven sistema za pretvorbo električne energije v razdelilni transformatorski postaji „Ribari“, ki je s strukturnega vidika del distribucijskega sistema.

96. V prvem primeru bo veljalo, da je odjemalec, sicer na srednjenapetostnem nivoju, priključen neposredno na prenosni sistem, sistemske storitve pa mu zagotavlja operater prenosnega sistema, kar pomeni, da gre za odjemalca tega operaterja. V drugem primeru pa bo, nasprotno, veljalo, da je uporabnik priključen na distribucijski sistem, zaradi česar mu sistemske storitve zagotavlja operater distribucijskega sistema, kar pomeni, da se mora šteti za odjemalca tega operaterja, ne glede na to, kdo je lastnik naprave, na katero je odjemalec priključen.

97. Nazadnje menim, da je treba v zvezi s srednjenapetostnim električnim vodom „Novo pristanishte“ tudi ugotoviti, da se, kot je razvidno iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, ta uporablja izključno za dobavo električne energije družbi BMF. Če pa ne bi bilo tako,³⁰ bi lahko nastopila težava, saj bi bilo ta vod mogoče opredeliti kot zaprt distribucijski sistem v smislu člena 28 Direktive 2009/72, če bi bili

³⁰ Iz stališč, ki jih je družba BMF predložila Sodišču, namreč ni jasno, ali se ta vod uporablja tudi za dobavo električne energije drugim uporabnikom (Pristanishte Burgas EAD).

izpolnjeni pogoji za tovrstno opredelitev, ali pa enostavno kot distribucijsko omrežje. V vsakem primeru pa je iz ugotovitev, navedenih v točkah od 35 do 37 ter od 78 do 81 teh sklepnih predlogov, razvidno, da tega srednjenapetostnega voda nikakor ne bi bilo mogoče izvzeti iz ureditve, ki jo določa Direktiva 2009/72, tudi če bi se ta vod uporabljal za dobavo energije drugim odjemalcem, razen družbi BMF, zaradi česar bi ga bilo treba opredeliti kot distribucijski sistem.

98. Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da je iz razlage člena 2, točke 3, 4, 5 in 6, Direktive 2009/72 razvidno, da odjemalca električne energije, ki je priključen na srednjenapetostni sistem, ni treba vedno nujno šteti za odjemalca operaterja distribucijskega sistema, ki ima licenco na določenem območju, ampak mora nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh upoštevanih pravnih in dejanskih okoliščin preveriti, ali je ta odjemalec priključen na razdelilno transformatorsko postajo, ki je del prenosnega sistema, ali pa je priključen na distribucijski sistem, in to ne glede na to, kdo je lastnik naprave, na katero je odjemalec priključen. V prvem primeru se zadevni odjemalec šteje za odjemalca operaterja prenosnega sistema, v drugem primeru pa za odjemalca operaterja distribucijskega sistema.

IV. Predlog

99. Na podlagi vsega navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Administrativno sodišče Sofija-grad (upravno sodišče v Sofiji, Bolgarija), odgovori:

1. Člen 2, točki 3 in 5, Direktive 2009/72 je treba razlagati tako, da je napetost električne energije merilo za razlikovanje med prenosom in distribucijo električne energije ter skupaj s funkcijo, ki jo opravlja zadevno omrežje, upoštevno merilo za ugotavljanje, ali je neko omrežje prenosni ali distribucijski sistem v smislu navedene direktive. Zato države članice v svojih nacionalnih predpisih ne smejo določiti dodatnih meril za razlikovanje med prenosnim in distribucijskim sistemom. Kljub temu imajo države članice določen manevrski prostor za uveljavitev obravnavanih pojmov, na primer za določitev omejitev, ki veljajo za različne napetostne nivoje (zelo visoka, visoka, srednja in nizka napetost), pod pogojem, da to ne ogroža ciljev navedene direktive. V skladu s členom 2, točki 4 in 6, Direktive 2009/72 lahko države članice tudi same določijo, ali bodo povezovalne točke med prenosnimi in distribucijskimi sistemi, kot so razdelilne transformatorske postaje, bodisi del prenosnega sistema bodisi del distribucijskega sistema.
2. Določbe Direktive 2009/72 načeloma ne nasprotujejo nacionalni zakonodaji, ki za operaterja distribucijskega sistema določa dodatno subjektivno zahtevo, v skladu s katero mora biti ta operater tudi lastnik zadevnega sistema, pod pogojem, da uporaba te dodatne zahteve, ki izhaja iz nacionalne zakonodaje, v konkretnem primeru ne ogroža doseganja ciljev navedene direktive, o čemer pa mora v vsakem primeru posebej odločiti nacionalno sodišče.
3. Določbe Direktive 2009/72 ne nasprotujejo nacionalni zakonodaji, ki določa, da prenosni sistem električne energije zajema celoto električnih vodov in naprav, ki so namenjeni transportu in transformaciji električne energije iz visoke napetosti v srednjo napetost.
4. Člen 2, točke 3, 4, 5 in 6, Direktive 2009/72 je treba razlagati tako, da odjemalca električne energije, ki je priključen na srednjenapetostni sistem, ni treba vedno nujno šteti za odjemalca operaterja distribucijskega sistema, ki ima licenco na določenem območju, ampak mora nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh upoštevanih pravnih in dejanskih okoliščin preveriti, ali je ta odjemalec priključen na razdelilno transformatorsko postajo, ki je del prenosnega sistema, ali pa je priključen na distribucijski sistem, in to ne glede na to, kdo je lastnik naprave, na katero je odjemalec priključen. V prvem primeru se zadevni odjemalec šteje za odjemalca operaterja prenosnega sistema, v drugem primeru pa za odjemalca operaterja distribucijskega sistema.